

Bogen om NEM ID

Lær digital selvbetjening på nettet

Lars Laursen

2. udgave

FORLAGET STAR

Bogen om NemID

Lær digital selvbetjening på nettet

2. udgave

Af Lars Laursen

Dette er en bog skrevet til et NemID-kursus i Gladsaxe Kommune afholdt i perioderne april-juni og september-november 2013 og sommeren 2014, som forfatteren håber en større skare også kan få glæde af – bl.a. ved selvstudium.

Der er en række personer, der har været medvirkende til, at denne bog kom til verden. Først tak til Lisbeth Danielsen for, at der overhovedet kom et kursus i stand om NemID, til hvilket et oplæg til denne bog blev skrevet som kursusmateriale. Tak til Søren Federspiel, Morten Høeg, Thomas Allan Rosendal Jensen og Jannick Hesselbjerg for korrekturlæsning og anden hjælp ved tilblivelsen af den. Også tak til mine vidunderlige kursister – uden hvem bogen ikke ville være blevet til det, den er nu.

FORLAGET STAR

Om forfatteren

Lars Laursen

Lars Laursen er født i Vejle i 1961 og bor nu i Bagsværd. Gennem en årrække har han arbejdet som programmør i softwareudviklingsfirmaerne UniComal A/S i Søborg og Prolog Development Center i Brøndby. Han har en uddannelse som datamatiker bag sig.

Han har undervist i IT for begyndere siden begyndelsen af år 2012, først for seniorer i Høje Gladsaxe og siden som ansat af kommunen til at undervise førtidspensionister i grundlæggende IT bl.a. i Gladsaxe Kulturhus – også kaldet Telefonfabrikken – i Søborg.

Han har fået indsigt i typiske problemer, som seniorer (og mange andre) slås med dagligt på pc'en, ved at være IT-frivillig i en datastue gennem flere år. Undervisningserfaringen har han bl.a. fået ved at designe, tilrettelægge og afholde en række grundlæggende IT-brugerkurser. Han skriver selv sit materiale til kurserne. Denne bog er udsprunget af et af kurserne.

Bogen om NemID – Lær digital selvbetjening på nettet, 2. udgave, 2. oplag

Copyright © 2013-2015 Lars Laursen

Research & tekst:

Lars Laursen

Layout og tilrettelæggelse:

Lars Laursen

Forside:

Modelfoto: Colourbox.com

Udgiver:**FORLAGET STAR**

Værebrovej 30, 2., 2

2880 Bagsværd

E-mail: info@forlagetstar.dkWeb: www.forlagetstar.dkBlog: <http://bogenomnemid.blogspot.dk/> (om denne bog)**Tryk:** **ScandinavianBook**

Trykt bog: ISBN 978-87-996133-4-2

PDF e-bog: ISBN 978-87-996133-5-9

Denne udgave af bogen er opdateret pga.:

- Nyt forside på hjemmesiden skat.dk.
- Udfasning af Java til fordel for JavaScript-baseret NemID fra den 1. januar 2015 for tavle-pc'er (*tablets*), smartphones og pc'er.
- Et kapitel om hvordan man fjerner Java og Ask-værktøjslinjen fra pc'en og indstiller en ny forside til Internet Explorer.
- Et kapitel om hvordan man bliver fritaget for Digital Post, når man har Digital Post.

Scan QR-koden med din smartphone og læs bloggen om bogen, kommentér den eller stil spørgsmål til forfatteren.

Der er trykt logoer for en række firmaer og institutioner i denne bog. Det er disse firmaer og institutioner, der har copyrighten til dem. De er med i denne bog af illustrative hensyn.

Det har ikke været muligt at finde samtlige rettighedshavere til copyright for alle fotos og illustrationer. Hvis ophavsretten er krænkert, er det utilsigtet. Retmæssige, dokumenterede krav vil blive honoreret efter samme retningslinjer, som hvis der på forhånd var indhentet tilladelse.

Alle rettigheder forbeholdes. Ingen del af denne publikation må reproducere, lagres i et it-system eller sendes i noget format eller på nogen måde – elektronisk, mekanisk, fotokopieres, optages eller nogen anden – undtagen i korte citater i trykte anmeldelser – uden forudgående tilladelse fra udgiveren.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.

Køberen af e-bogen har dog tilladelse til at printe et enkelt eksemplar af bogen og kopiere den til og læse den på både pc, tablet-pc, smartphone og e-bogslæser til personlig brug.

Der tages forbehold for korrektheden af denne bog, da offentlige hjemmesider af og til bliver redesignet. Derfor kan der være afsnit i denne bog, der ikke længere helt passer med disse hjemmesiders grafiske fremtoning eller navigation på siderne. Der kan også være ændret lovgivning. Forfatteren har dog gjort sit bedste for at sikre korrektheden. Hvis der er ændringer af øvelsernes hjemmesider, kan du muligvis findes opdateringer til dem på www.forlagetstar.dk, som du kan downloade og printe ud på egen printer.

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD.....	11
KAPITEL 1: INTRODUKTION.....	14
1.1 KURSET SOM BOGEN HØRER TIL	14
1.2 SÅDAN KAN DENNE BOG LÆSES.....	15
1.3 FORUDSÆTNINGER FOR AT BENYTTE NEMID OG FØLGE ØVELSERNE I DENNE BOG.....	19
1.4 LIDT OM KONVENTIONERNE I TEKSTEN I DENNE BOG.....	19
1.5 HVIS DU LÆSER DENNE BOG SOM E-BOG	20
1.6 NEMID'S HISTORIE.....	21
1.7 KRITIK AF NETS DANID'S HÅNDTERING AF NEMID	21
1.8 HVAD ER NEMID?	23
1.9 HVORFOR NEMID?	24
1.10 FORDELE VED NEMID	24
1.11 ER DER ULEMPER VED NEMID?	26
KAPITEL 2: SÅDAN FÅR DU NEMID	27
2.1 BESTIL NEMID PÅ WWW.NEMID.NU.....	27
2.2 BESTIL NEMID VIA DIN BANK	27
2.3 BESTIL NEMID HOS BORGERSERVICE I KOMMUNEN	27
2.4 NEMID KRÆVER JAVASCRIPT I INTERNETBROWSEREN.....	28
2.5 NETBANK OG NEMID	29
KAPITEL 3: ÆNDRING AF NEMID TIL NETBANK TIL OGSÅ AT KUNNE BENYTTES PÅ OFFENTLIGE HJEMMESIDER	30
KAPITEL 4: SÅDAN AKTIVERER DU NEMID	31
4.1 AKTIVERING.....	31
4.2 EN NØGLEVISER ER ET ALTERNATIV TIL NØGLEKORTET	35
4.3 GODE RÅD OM SIKKERHED	35
KAPITEL 5: SÅDAN LOGGER DU IND MED NEMID	36
5.1 OM NØGLEKORTET.....	36
5.2 HUSK AT LOGGE AF IGEN	36
5.3 TILSENDING AF NYT NØGLEKORT	37
KAPITEL 6: OFFENTLIG SELVBETJENING PÅ INTERNETTET	38
6.1 IT-HJÆLP TIL SENIORER	38
6.2 FIND EN LISTE OVER HJEMMESIDER, DER BENYTTER NEMID	40
6.3 SELVBETJENINGSHJEMMESIDER.....	41
6.3.1 Skat.dk.....	42
6.3.2 Pensionsguiden	42
6.3.3 Boligstøtte.....	42
6.3.4 borger.dk.....	42
6.3.5 Ældre	43
6.3.6 Digital post.....	43
6.3.7 Hvis du ikke selv kan læse din Digitale Post	44
6.3.8 Hvad er forskellen på e-mail, Digital Post og e-Boks?.....	44
6.3.9 Flytning	45
6.3.10 Sundhedskortet/EU-sygesikringskortet.....	45
6.3.11 Udbetaling Danmark.....	46
6.3.12 Gladsaxe Bibliotekerne.....	47
6.3.13 Sundhed.dk.....	47
6.3.14 e-Boks.....	47

6.4 LINKS TIL OFFENTLIGE HJEMMESIDER.....	48
6.5 ANDRE NYTTIGE HJEMMESIDER.....	50
KAPITEL 7: KRAV TIL PC'EN FOR AT KUNNE ANVENDE NEMID	53
7.1 ADOBE READER OG PDF-FILER	53
7.2 KAN NEMID BENYTTES PÅ EN IPAD ELLER EN SMARTPHONE?	54
7.3 KAN NEMID BENYTTES PÅ MAC OG LINUX?	55
7.4 WINDOWS 8 OG 8.1 OG NEMID	56
7.5 KAN NEMID BENYTTES PÅ EN ANDROID-ENHED?	56
7.6 HVILKE WEBBROWISERE KAN BENYTTES SAMMEN MED NEMID?	57
7.7 WINDOWS XP OG NEMID.....	58
KAPITEL 8: VISNING OG LAGRING AF PDF-FILER PÅ SKATS OG E-BOKS' HJEMMESIDER.....	59
8.1 DEN LIDT OMSTÅENDELIGE MÅDE AT GEMME PDF-DOKUMENTER PÅ.....	59
8.2 DEN LETTE MÅDE AT GEMME ET PDF-DOKUMENT PÅ.....	61
KAPITEL 9: HVOR SIKKER ER NEMID?	62
9.1 PRESSEMEDDELELSE: NETBANKSSVINDEL VED BRUG AF NEMID (10.02.2012).....	63
9.2 PRESSEMEDDELELSE: NYE TILFÆLDE AF NETBANKSANGREB (01.05.2012)	64
9.3 GODE RÅD TIL HVORDAN DU UNDGÅR AT BLIVE UDSAT FOR MISBRUG	64
9.3.1 Indtast ikke NemID-engangskode flere gange, end du plejer	64
9.3.2 Lad være med at bruge dit NemID, hvis log-ind-billedet ser anderledes ud	65
9.3.3 Undlad at indscanne dit nøglekort.....	65
9.3.4 Scan din computer.....	65
9.3.5 Hvad kan du ellers gøre?.....	65
9.3.6 Hold din pc opdateret.....	65
9.3.7 Installér antivirus og firewall.....	65
9.3.8 Indstil sikkerhedsniveauet i din browser	65
9.3.9 Tag sikkerhedskopier af dine dokumenter	66
9.3.10 Brug gode og sikre kodeord	66
9.3.11 Slå krypteringen til på dit trådløse netværk.....	66
9.3.12 Lad være med at åbne links og vedhæftede filer	66
9.3.13 Besvar ikke spam.....	66
9.3.14 Udlever ikke personlige oplysninger.....	66
9.3.15 Forhold dig kritisk til de hjemmesider, du besøger	66
9.3.16 Forhold dig kritisk til programmer, du henter fra nettet.....	67
9.3.17 Forhold dig kritisk til tilbud om lettjente penge.....	67
9.3.18 Pas på falske hjemmesider.....	67
9.3.19 Hvordan ved jeg, om hjemmesiden er falsk?	67
9.3.20 Klik aldrig på link i e-mail	68
9.4 KONKLUSION: NEMID ER SIKKER – MEN VÆR OPMÆRKSOM	68
KAPITEL 10: SIKKER OG FORTROLIG E-MAIL MED NEMID.....	69
10.1 KRYPTERING AF E-MAILS.....	69
10.2 SIGNERING AF E-MAILS	69
10.3 INSTALLATION AF SIKKER E-MAIL I DIT E-MAILPROGRAM.....	70
10.4 SENDING OG MODTAGELSE AF EN KRYPTET OG SIGNERET E-MAIL	70
KAPITEL 11: NØGLEVISER – NEMID UDEN NØGLEKORT.....	72
11.1 HVAD ER EN NØGLEVISER?.....	72
11.2 SMID IKKE DIT NØGLEKORT VÆK.....	72
11.3 PAS PÅ DIN NØGLEVISER.....	72
11.4 SÅDAN LOGGER DU PÅ MED NØGLEVISER	72

KAPITEL 12: NEMID PÅ HARDWARE.....	73
12.1 FØR DU BESTILLER.....	73
12.2 SÅDAN FÅR DU NEMID PÅ HARDWARE.....	73
KAPITEL 13: ÆNDRING AF BRUGER-ID OG ADGANGSKODE FOR NEMID.....	74
KAPITEL 14: GLEMT NEMID-ADGANGSKODE ELLER -BRUGER-ID	75
KAPITEL 15: SPÆRRING AF NEMID	76
15.1 HVIS DU FEM GANGE HAR TASTET FORKERT ADGANGSKODE... ..	76
15.2 SPÆR NØGLEKORTET OG BESTIL ET NYT	76
15.3 SPÆR ADGANGSKODEN	76
15.4 SPÆR NØGLEVISEREN.....	76
15.5 LUKNING AF NEMID.....	76
KAPITEL 16: FORNY NEMID MED OFFENTLIG DIGITAL SIGNATUR.....	77
16.1 DU FÅR BESKED	77
16.2 SÅDAN FORNYER DU	77
16.3 AUTOMATISK FORNYELSE	77
16.4 SÆRLIGT FOR BRUGERE MED NØGLEVISER	77
KAPITEL 17: FULDMAGT TIL AT HANDLE PÅ EN PÅRØRENDES VEGNE VIA INTERNETTET.....	78
17.1 HVAD ER EN FULDMAGT?	78
17.2 JURIDISKE FORHOLD OMKRING FULDMAGTER.....	79
17.3 BEGREBER OM FULDMAGT.....	80
17.4 GENERALFULDMAGT ELLER SPECIELLE FULDMAGTER?	81
17.5 OVERVEJELSER I FORBINDELSE MED FULDMAGTER	82
17.6 HVORNÅR OPHØRER EN FULDMAGT?	84
17.7 HVOR FINDER JEG MERE SPECIFIKKE OPLYSNINGER OM UDFORMNINGEN AF EN FULDMAGT?.....	84
17.7.1 Fuldmagt vedrørende fast ejendom.....	84
17.7.2 Fuldmagt vedrørende økonomiske forhold.....	85
17.7.3 Fuldmagt vedrørende personlige forhold.....	85
17.8 SÅDAN GIVES EN PÅRØRENDE ADGANG TIL HJEMMESIDER, DER BENYTTET NEMID.....	85
17.9 GIV EN PÅRØRENDE ADGANG TIL E-BOKS	86
17.9.1 Sådan giver du andre adgang til din e-Boks.....	86
17.9.2 Sådan giver du adgang til en anden på Digital Post	87
17.10 GIV EN PÅRØRENDE ADGANG TIL DIN NETBANK	87
17.10.1 Afgivelse af fuldmagt i Danske Bank.....	88
17.10.2 Afgivelse af fuldmagt i Nordea	89
17.11 GIV EN PÅRØRENDE ADGANG TIL SKATS HJEMMESIDE.....	89
17.12 GIV EN PÅRØRENDE ADGANG TIL TINGLYSNING	91
KAPITEL 18: NEMID – HVIS DU BOR I UDLANDET	92
18.1 OM BESTILLING	92
18.2 CPR-NR.....	92
18.3 FÅ NEMID VED PERSONLIGT FREMMØDE.....	92
18.3.1 Legitimation med billede.....	92
18.3.2 Legitimation uden billede.....	93
18.3.3 Få NemID med din nuværende digitale signatur.....	93
18.3.4 Afhentningssted for midlertidig adgangskodebrev.....	93
18.3.5 Accept af Regler for NemID.....	93
KAPITEL 19: NEMID-TILGÆNDELIGHED FOR HANDICAPPEDE	94
19.1 NEMID FOR SVAGTSEENDE ELLER BLINDE.....	94

19.2 BESTILLING AF NEMID TIL SVAGTSEENDE OG BLINDE	94
KAPITEL 20: ORDBOG OVER NEMID-BEGREBER	95
KAPITEL 21: LITTERATURLISTE	98
21.1 VIDEOKLIP OM NEMID OG SELVBETJENING	98
21.2 BØGER TIL SELVSTUDIUM.....	100
<i>Vejledning i køb af ny pc</i>	100
<i>WINDOWS 8.1 – Kom godt i gang</i>	101
<i>WINDOWS 8.1 – Den komplette guide</i>	101
<i>WINDOWS 7 FOR SENIORER</i>	102
<i>Windows 7 – HURTIGT og NEMT</i>	102
<i>INTERNET & E-MAIL FOR SENIORER</i>	103
<i>PC & INTERNET FOR SENIORER</i>	104
2. DEL - ØVELSER TIL BOGEN	105
OM 'COOKIES' PÅ HJEMMESIDERNE I ØVELSERNE	107
ØVELSESSÆT 1 – FÅ DIG ET NEMID	108
<i>Erhvervelse af NemID</i>	108
<i>NemID til netbank</i>	108
ØVELSESSÆT 2 – AKTIVÉR DIT NEMID	109
<i>Aktivering</i>	109
<i>Næste gang i øvelserne</i>	109
ØVELSESSÆT 3 – BENYT DIN EGEN E-BOKS TIL ELEKTRONISKE RUDEKVERTER.....	110
<i>Først lidt om e-Boks</i>	110
<i>Øvelse 1: Oprettelse af din egen e-Boks</i>	112
<i>Øvelse 2: Tilmelding af afsendere af elektroniske breve til dig</i>	113
<i>Øvelse 3: Se din indbakke over din modtagne post</i>	114
<i>Øvelse 4: Se et modtaget brev</i>	114
<i>Øvelse 5: Udskriv et modtaget brev på printeren</i>	116
<i>Øvelse 6: Gem et modtaget brev på din egen pc</i>	117
<i>Øvelse 7: Opret mapper til post fra forskellige afsendere</i>	117
<i>Øvelse 8: Flyt modtaget post til de oprettede mapper</i>	118
<i>Øvelse 9: Upload egne dokumenter til sikker lagring hos e-Boks</i>	119
<i>Øvelse 10: Send post med bilag til en sagsbehandler via e-Boks</i>	121
<i>Øvelse 11: Besvar et brev fra en myndighed</i>	124
<i>Øvelse 12: Slet post og uploadede dokumenter i e-Boks</i>	124
<i>Øvelse 13: Søg i din post i e-Boks</i>	124
<i>Øvelse 14: Afmeld e-Boks, hvis du ikke ønsker den mere</i>	125
<i>Tip: E-boks på smartphone og tavle-pc</i>	125
<i>Øvelse 15: Afmeldelse af afsendere i e-Boks så du igen modtager fysisk papirpost</i>	127
<i>Øvelse 16: Opstilling af regler til automatisk flytning af breve til udvalgte mapper</i>	127
<i>Øvelse 17: Videresend brev fra e-Boks til din e-mail</i>	129
<i>Hvad vi ikke er kommet ind på under disse øvelser</i>	129
<i>Slut på øvelserne med e-Boks</i>	129
ØVELSESSÆT 4 – LÆR SKATs HJEMMESIDE AT KENDE.....	130
<i>Lidt om SKATs hjemmeside</i>	130
<i>Øvelse 1: Log ind på SKATs hjemmeside med NemID</i>	131
<i>Øvelse 2: Se din årsopgørelse</i>	131
<i>Øvelse 3: Gem din årsopgørelse på din harddisk</i>	133
<i>Øvelse 4: Udskriv din årsopgørelse</i>	134
<i>Øvelse 5: Se dine indberettede oplysninger</i>	134
<i>Øvelse 6: Oplys din e-mail og dit mobiltelefonnummer på SKATs hjemmeside</i>	135

Øvelse 7: Ret din selvangivelse	136
Øvelse 8: Ryd op i midlertidige internetfiler på din pc	137
Ikke flere øvelser med SKAT	138
ØVELSESSÆT 5 – LÆR DET OFFENTLIGES STORE PORTAL BORGER.DK AT KENDE	139
Lidt om borger.dk.....	139
De fire digitaliseringsbølger for offentlig selvbetjening på nettet via bl.a. borger.dk	141
Navn på område.....	142
Ansvarlig myndighed	142
Stift bekendtskab med Min Side.....	142
Hvor får Min Side oplysningerne fra?.....	143
Samtykke på Min side	143
Dine børn på Min side	143
Øvelse 1: Kom på Min side	144
Øvelse 2: Skift læge.....	145
Øvelse 3: Få nyt sundhedskort (sygesikringsbevis)	146
Øvelse 4: Anmeld flytning	147
Øvelse 5: Digital Post	148
Øvelse 6: Ansøgning om og beregning af boligstøtte.....	149
Slut på øvelserne om borger.dk	150
ØVELSESSÆT 6 – BENYT SUNDHED.DK – RECEPTFORNYELSE OG PATIENTOPLYSNINGER	151
Lidt om sundhed.dk.....	151
Øvelse 1: Find behandler.....	153
Øvelse 2: Forny recepten hos lægen	153
Øvelse 3: Bestil tid hos lægen.....	154
Øvelse 4: Søg oplysninger om sundhed og sygdom – patienthåndbogen – et sygdomsleksikon.....	154
Øvelse 5: Se din patientjournal	155
Øvelse 6: Se dine behandlinger på sygehuse.....	157
Tip: Andre hjemmesider med sundhedsinformation.....	157
Slut på øvelserne om sundhed.dk	157
ØVELSESSÆT 7 – BENYT NETBANK	159
Lidt om netbanker.....	159
Øvelse 1: Log på banken	161
Øvelse 2: Vis saldo og kontobevægelser	162
Øvelse 3: Betal et giroindbetalingskort.....	163
Øvelse 4: Overfør penge til en anden konto.....	164
Øvelse 5: Lær netbankens sikre mailsystem at kende.....	165
Øvelse 6: Få vist betalingsserviceoversigter.....	166
Tip: Mobilbank	166
Tip: MobilePay og Swipp – send penge lige så let som en SMS	168
Tip: Pii – betaling med smartphone i butikker og mellem private	168
Funktioner vi ikke er kommet ind på.....	169
Dette var de sidste øvelser	171
APPENDIKS A – VEDLIGEHOLDELSE OG OPDATERINGER AF WINDOWS	172
A.1 OPDATERINGER AF WINDOWS	172
A.2 NEMID, JAVA OG OPDATERINGER	174
A.2.1 Installation og opdatering af Java	175
A.2.2 Opdatering af Java via Kontrolpanelet	178
A.2.3 Java i 32- og 64-bit udgaver.....	178
A.3 AFINSTALLATION AF JAVA OG TILFØJELSESPROGRAMMET	179
A.4 OPDATERING AF ADOBE READER	183
A.5 TILFØJELSESPROGRAMMET ADOBE FLASH PLAYER.....	185
A.6 WINDOWS UPDATE – VIGTIGE OG VALGFRIE OPDATERINGER.....	185

A.7 OPDATERINGER AF MICROSOFT OFFICE KONTORPAKKEN	186
A.8 ANTIVIRUS OG OPDATERINGER	187
A.8.1 Installation af den gratis antivirus Avast	188
A.8.2 Installation af den gratis antivirus AVG	188
A.8.3 Microsoft Security Essentials	188
A.8.4 Her finder du hjemmesider, der skriver om og tester antivirusprogrammer	188
A.8.5 Scan pc'en for virus med mellemrum	189
A.9 LØS PC-PROBLEMER	189
A.10 TREDJEPARTSPROGRAMMER	190
A.10.1 Automatisk opdatering af tredjepartsprogrammer	191
A.10.2 Personal Software Inspector – Secunia PSI	191
A.10.3 Bankerne anbefaler Heimdal	192
A.11 RENSNING AF PC'EN	192
A.11.1 Papirkurven i Windows	192
A.11.2 Sletning af midlertidige internetfiler i Internet Explorer	193
A.11.3 Diskoprydning	194
A.12 KONKLUSION	195
APPENDIKS B – SCANNING OG SENDING AF DOKUMENTER VIA E-MAIL OG DIGITAL POST	196
B.1 SCAN ET FOTO MED PAS OG SUNDHEDSKORT TIL PC'EN	196
B.2 SCAN ET DOKUMENT IND PÅ PC'EN	199
B.3 EKSEMPEL PÅ SCANNING AF ET DOKUMENT VIA EN CANON-PRINTER TIL PC'EN	199
B.4 EKSEMPEL PÅ SCANNING AF ET DOKUMENT VIA EN HP-PRINTER	203
B.5 SEND ET FOTO ELLER DOKUMENT MED SOM BILAG TIL EN E-POST-MODTAGER	206
B.6 SEND POST MED BILAG VIA E-MAIL	206
B.7 SEND POST MED BILAG VIA DIGITAL POST PÅ BORGER.DK	209
B.8 BESVARELSE AF ET BREV FRA EN MYNDIGHED VIA DIGITAL POST	212
B.9 OCR - OPTISK TEGNGENKENDELSE – SCANNING AF DOKUMENTER, DER SKAL KUNNE REDIGERES OG SØGES I	213
APPENDIKS C – GIV EN ANDEN LÆSEADGANG TIL DIGITAL POST	214
APPENDIKS D – FRITAGELSE FOR DIGITAL POST	217
STIKORDSREGISTER	221

Forord

Denne bog henvender sig til pc-brugere, der er fortrolige med at læse hjemmesider og sende og modtage e-mails – altså læsere, der er let øvede, og som gerne vil have NemID for at kunne benytte netbank og offentlige tjenester på Internettet, der kræver denne sikkerhed. Det vil sige, at du forventes at have et grundlæggende kendskab til et af styresystemerne Windows fra det amerikanske softwarefirma Microsoft, Mac OS X fra amerikanske Apple eller det frie Linux. Bogen kan også benyttes hvis du har en tavle-pc (*tablet*) som iPad eller en Android-baseret enhed.

Der har i de senere år fundet en omsiggribende digitalisering sted både i det private erhvervsliv og hos det offentlige. Dette har bl.a. medført, at borgerne i stigende omfang må betjene sig selv via Internettet overfor banker via netbank og overfor det offentlige. En del mennesker har ikke før været med på den digitale bølge. Flere nye pc-brugere er derfor begyndt at henvende sig på pc-kurser på grund af regeringens **Lov om Digital Post**, der blev vedtaget i året 2012.

Regeringen ønsker digital post, altså sikker e-post sendt og modtaget via Internettet, mellem borgere og myndigheder fremfor anden henvendelse.

Regeringen besluttede, at fra 1. november 2014 skulle 80 procent af kommunikationen mellem offentlige myndigheder og borgere være digital. Det vil sige, at kommunikationen skal ske over Internettet via en computer. Disse myndigheder er bl.a. kommunalforvaltninger, skattevæsenet, statslige myndigheder, ATP og en del andre offentlige organisationer. Derudover handler det om e-mail til sagsbehandlere, ansøgninger om tilskud, varmetilskud, boligstøtte, pension, vuggestue- og børnehaveplads, meddelelse om flytning eller bestilling af nyt sundhedskort, valg af anden læge, registrering af bilens nummerplade, rettelse af selvangivelse, årsopgørelse og forskudsopgørelse, fornyelse af recepter hos lægen, se din patientjournal, modtagelse af breve fra det offentlige tilsendt elektronisk i stedet for på papir, f.eks. lønsedler og pensionsmeddelelser, muligheden for at melde sig ledig i en a-kasse, se hvad barnet har for i lektier og en mængde andre emner.

En årsag til denne beslutning er et forsøg på at mindske de administrative udgifter hos de offentlige myndigheder. Efter sigende koster det 200 kr. at tage sig af en borgers anliggende via brevpost, per telefon og personligt fremmøde, mens det blot koster 10 kr. at modtage en melding om flytning og bestilling af nyt sundhedskort, da disse kan behandles automatisk og helt elektronisk uden indgriben af menneskehånd. Desuden betyder ansøgninger til kommunen via nettet, at den kommunale administration sparer telefonopkald fra borgere om, hvordan skemaer skal udfyldes, da der kan læses om dette på hjemmesiden. Desuden kan borgeren spare tid med postgangen, der er hurtigere, da Post Danmark ikke er involveret. Disse ting giver i teorien mulighed for både at spare tid og penge til porto, så kommunerne derved kan flytte sparede penge over til anden påtrængende service. Politikerne mener, at det offentlige kan spare 15 milliarder kroner på digital selvbetjening og digital post.

De personer, som ikke har benyttet en pc i deres arbejdsliv og derfor ikke ad den vej har opnået kendskab til computere, eller som har et handicap i form af f.eks. ordblindhed, har dermed fået pålagt en større opgave. De skal anskaffe sig pc-udstyr, et internetabonnement, sætte sig ind i hvordan pc'en anvendes og lære at anvende bl.a. de offentlige tjenester på Internettet, som kræver det, der kaldes **NemID** for at kunne benyttes.

NEM ID

Fra 1. november 2014 har alle danskere fra 15 år og opefter derfor fået oprettet en sikker Digital Postkasse på borger.dk, hvis de ikke allerede havde én. Her vil post fra det offentlige blive sendt til dem elektronisk. Det er dermed slut med papirbreve omdelt med Post Danmark fra kommunen og andre myndigheder. Der blev inden da sendt et brev ud til alle om, at dette ville ske, og at de havde mulighed for at undslå sig dette, hvis de opfyldte visse krav.

Havde man ikke bedt om fritagelse fra den Digitale Postkasse før den 1. november 2014, og der kom et brev i den, og man ikke havde erhvervet sig et NemID, ville man modtage et papirbrev om, at der var post i den Digitale Postkasse. Man havde derved mulighed for at anskaffe sig et NemID og dermed se brevet fra det offentlige. Kan man ikke selv benytte sit NemID, er der desuden den mulighed, at en pårørende kan gives fuldmagt til at handle på en ens vegne via Internettet. Dette kan lade sig gøre med Digital Post, SKAT, tinglysning, netbank og en række andre internettjenester. Man kan også få hjælp i kommunens Borgerservicecenter.

Hvor mange danskere har så ikke det kendskab til pc'er og Internettet, der skal til for at opfylde regeringens målsætning?

98 % af alle par med børn har pc. Modelfoto: Colourbox.com

Den gode nyhed er, at 98 % af alle par med børn har adgang til en pc i hjemmet. En fremtid, hvor hele den kommende generation har digitalt kendskab, synes altså sikret. 95 % af alle danskere under 65 år har en computer derhjemme, mens det tilsvarende tal for befolkningen over 65 år er nede på 60 %. Dvs. at 4 ud af 10 pensionister har ingen pc, og Danmarks Statistik opgør, at **44 % af pensionisterne aldrig bruger Internettet.**

Fritagelse for Digital Post

Du kan søge om fritagelse fra Digital Post. Du skal gå i Borgerservice i den kommune, du bor i, hvor du skal udfylde og underskrive en blanket på tro og love.

Hvis du ikke selv kan møde op i borgerservice, kan du bede en pårørende om at gå i Borgerservice og hente den blanket, som du skal udfylde og underskrive for at søge om fritagelse. Blanketten indeholder også en fuldmagtserklæring, som du skal udfylde. Den pårørende går herefter i Borgerservice, afleverer din anmodning og legitimerer sig, så borgerservicemedarbejderen kan se, at du har givet vedkommende fuldmagt til at aflevere blanketten for dig.

De offentlige myndigheder skal hjælpe og vejlede dig, hvis du har svært ved at bruge den digitale postkasse. Hvis du trods hjælp og vejledning ikke kan bruge din digitale postkasse, kan du give andre (f.eks. et familiemedlem) læseadgang, eller du kan blive fritaget for at modtage posten digitalt.

For at blive fritaget skal du opfylde mindst ét af nedenstående kriterier:

- Du har en kognitiv funktionsnedsættelse (f.eks. hvis du lider af demens, eller er udviklingshæmmet eller har en hjerneskade), som hindrer dig i at anvende Digital Post.
- Du har en fysisk funktionsnedsættelse (f.eks. blindhed), som hindrer dig i at anvende Digital Post.
- Du har ikke adgang til en pc med internetforbindelse i dit hjem.
- Du er registreret i Det Centrale Personregister (CPR) som udrejst af Danmark.
- Du har ikke længere fast ophold i Danmark.
- Du har sproglige barrierer, som gør, at du f.eks. har svært ved at forstå teksterne i Digital Post.
- Du har vanskeligt ved at få NemID, f.eks. fordi du opholder dig i udlandet og har langt til en dansk repræsentation, som kan udlevere NemID. Eller hvis du ikke har pas eller kørekort og derfor skal møde personligt op for at få NemID, men du samtidig på grund af sygdom er bundet til hjemmet.
- Du bor i et område, hvor der ikke er adgang til en bredbåndsforbindelse med en beregnet downloadhastighed på mindst 512 kbit/s.

En fritagelse varer i udgangspunktet to år.

Læs mere om fritagelse på side 217.

Idéen er, at personer uden kendskab til pc'er og Internettet skal hjælpes af enten Borgerservice i kommunen, deres familie eller venner. Dette kan skyldes, at regeringen ikke vil pålægge borgerne at investere i computerudstyr til 4.000-6.000 kr. eller mere for at gøre dette selv. Men nogle borgere, der ikke tidligere har benyttet en pc eller ikke gjort det særligt meget, ønsker nu selv at blive i stand til at klare kommunikationen med det offentlige og alle de andre anvendelser og tjenester på Internettet. Har de først erhvervet sig et grundlæggende kendskab til og mestring af pc'en, styresystemet på pc'en og Internettet, er der mulighed for at stifte bekendtskab med den sikre autoriseringsløsning **NemID** på en lang række hjemmesider. Denne bog henvender sig bl.a. til dem.

En stor anvendelse af NemID er til **netbank**. Det var også den første tjeneste, der benyttede det, og det medførte stor udbredelse af denne log-ind-løsning. Ca. 4 millioner danskere betaler deres regninger, foretager pengeoverførsler og holder øje med saldo og kontobevægelser via deres netbank over computeren.

Herved er det også for det offentlige blevet muligt at tilbyde, eller skal man sige *tvinge*, borgerne til at benytte denne sikre løsning på offentlige hjemmesider med personfølsomme oplysninger om dem. Dette viser sig gennem en række tjenester, som det offentlige har planlagt skal flyttes over på Internettet fra år 2011 til 2015, der kulminerer med, at kommunikationen mellem borgere og myndigheder fortrinsvis skal foregå via Internettet, så borgerne selv skal gøre en stor del af arbejdet ved henvendelser til f.eks. kommunen.

Kilde: Lov om Offentlig Digital Post - <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=142234>

Kapitel 1: Introduktion

Denne bog egner sig:

- Til selvstudium i at lære en række hjemmesider at kende, der kræver NemID.
- Som kursusbog på kurser om hjemmesider, der kræver NemID.
- For personer, der skal vejlede og rådgive borgere om NemID, Digital Post og andre hjemmesider.
- Som opslagsværk om en række aspekter ved NemID og funktioner på NemID-hjemmesider set fra et borgerperspektiv.

1.1 Kurset som bogen hører til

Denne bog er oprindeligt benyttet på et kursus, der strækker sig over 8-11 gange to timer, men kan også benyttes til selvstudium. Der kan påregnes længere tid end dette til læsning af de mange kapitler. I denne bog kommer du ind på en række emner:

- ✓ Hvad er NemID?
- ✓ Hvorfor benytte NemID?
- ✓ Hvilke fordele er der ved NemID?
- ✓ Hvordan du får NemID. Du ender med at erhverve dig et NemID.
- ✓ Hvordan du aktiverer NemID.
- ✓ Hvordan du bruger NemID til at logge på en internettjeneste, der kræver dette.
- ✓ Hvordan du kan få **netbank** med NemID, og hvordan du betjener dig selv dér.
- ✓ Oprettelse af din egen **e-Boks** til elektroniske rudekuverter sendt til dig via Internettet.
- ✓ Hvordan du kommunikerer med det offentlige via Internettet.
- ✓ Hvordan du kan gå på **SKATs** hjemmeside for at se og eventuelt rette din **selvangivelse**, **årsopgørelse** eller **forskuopsopgørelse** og hvilke oplysninger, der er indberettet til skattevæsenet af banker og andre organisationer om dig og din økonomi.
- ✓ Hvordan du ser det offentliges oplysninger om din bolig i **BBR-registret** (Bygnings- og Boligregistret).
- ✓ Hvordan du ser, hvor meget du har indbetalt til og vil få udbetalt via dine **ATP**-pensioner.
- ✓ Du kommer til at stifte bekendtskab med kommunens hjemmeside og dens selvbetjening på gladsaxe.dk.
- ✓ Du kommer til at lære den store indgang til alle offentlige tjenester på Internettet, borger.dk, at kende.
- ✓ Du kan læse om, hvad sundhedsvæsenet har registreret om dine eventuelle besøg på hospitalet.
- ✓ Du kan se, hvad der står i din elektroniske patientjournal.
- ✓ Du kan læse det offentliges oplysninger om dig i **Det Centrale Personregister**, CPR.
- ✓ Du lærer, hvordan du scanner et dokument og sender det elektronisk som bilag til en myndighed.
- ✓ Du kan lære, hvordan du holder din pc opdateret, så den er sikret mod hackere.

På det tilhørende kursus bliver der på en kursusdag først holdt et foredrag efterfulgt af øvelser ved en pc. Kursisten opfordres til at læse i dette skrift efter og før hver kursusdag. Alt dette sikrer, at du som kursist lærer mest muligt. En kursusdag varer ca. to timer med en time til foredrag med et par korte pauser og så øvelserne foran en pc. Der er hjælpere til stede under øvelserne, som kan vejlede dig, hvis du går i stå. Øvelserne findes i denne bogs anden del, [Øvelser til bogen](#), på siderne 105-171.

Benytter du denne bog som selvstudium, opfordres du til at gennemføre et sæt øvelser hver dag, du arbejder med bogen. Et par af øvelserne er så lange, at det nok kræver mere end én dag at komme igennem dem. Sammen med læsning af de tilhørende kapitler, lærer du via øvelserne at erhverve NemID og lære de mest benyttede NemID-hjemmesider at kende.

Som indledning til hvert øvelsessæt er beskrevet, hvad du opfordres til at læse til næste øvelsesdag. Benyt endeligt dette afsnit, så du kan følge med på kurset. Det at læse om tingene efter, at der er holdt foredrag, mener forfatteren er med til at give dig en dybere forståelse og indsigt i emnerne, og det hjælper også med til, at du får bedre fat på stoffet og forstår foredragene og øvelserne bedre.

1.2 Sådan kan denne bog læses

Mange tror, at det at forklare NemID kan klares på måske 4-5 sider. Det er måske også rigtigt for de mest elementære ting. F.eks. kan det let forklares, hvordan NemID erhverves, aktiveres, og hvordan man logger på en internettjeneste, der benytter NemID.

Denne bog går mere i dybden og tager en række aspekter med, som ved første øjekast ikke er så indlysende, men som alligevel er praktiske at kende til. Der er også en række øvelser, som er det væsentligste. Det er da heller ikke et krav, at alle bør læse alt i bogen. Bogen beskriver i dybden nogle af de mest populære tjenester, der benytter NemID. Dette gælder specielt øvelserne bagest i bogen, som fylder meget. Det er her, du kan få indblik i, hvad det er muligt at gøre via disse tjenester.

Da bogen er så omfattende, er det på sin plads at forklare noget om hvilke afsnit, der er essentielle at læse og forstå, og hvilke kun særligt interesserede virkeligt har gavn af. På det tilhørende kursus er der da også afsnit, der slet ikke holdes foredrag om, da de på nuværende tidspunkt enten for kursisten eller for udviklingen i it-samfundet kun er af mindre relevans. Det er op til den enkelte, om han eller hun vil læse dem. Ved selvstudium er det også op til dig selv, om du vil læse disse særlige afsnit.

Bemærk: Du kan i bogen vælge kun at følge øvelserne og læse de dér anbefalede afsnit. For hver øvelse er der anbefalinger af læsestof i bogen. Derved får du i løbet af øvelserne læst stort set hele bogen. Du kan også nøjes med at gennemgå de øvelser, der interesserer dig eller benytte bogen som et opslagsværk.

Øvelserne er på siderne 105-171.

NemID handler meget om kommunal service. Derfor er der også skrevet en del om en enkelt kommune, Gladsaxe Kommune, som kan tjene som eksempel. Gladsaxe Kommune er valgt, fordi kurset i første omgang bliver afholdt i denne kommune. Men meget, der gælder for Gladsaxe Kommune, gælder også for andre kommuner.

Her gennemgås de enkelte kapitlers relevans i bogen:

Indholdsfortegnelse	Dette afsnit giver et overblik over hvilke emner, der er taget med i denne bog. Der er sidetal for, hvor du kan finde dem. Du anbefales at benytte indholdsfortegnelsen flittigt.
Forord	Lidt om hvorfor denne bog kan være vigtig for dig.
Kapitel 1: Introduktion	Det anbefales, at alle læser introduktionen med sine forskellige afsnit, da disse sider giver baggrunden for NemID og fortæller lidt om dets historie og fordele og ulemper ved det. Det giver forståelse for, hvorfor der overhovedet findes sådan noget som NemID, og hvad designerne bag ønskede at opnå.
Kapitel 2: Sådan får du NemID	Hvis du ikke allerede har et NemID, får du her at vide på hvilke måder, du kan erhverve det. Der er flere muligheder. Det, der er nemt for den ene, er måske ikke nemt for en anden. Derfor er der givet en beskrivelse af de måder, NemID kan erhverves på. Har du allerede NemID, er disse afsnit kun relevante for dig som oplysning, eller hvis du skal vejlede en anden i, hvordan NemID kan erhverves.
Kapitel 3: Ændring af NemID til netbank til også at kunne benyttes på offentlige hjemmesider	Har du et NemID, som kun kan benyttes til netbank? Så lærer du her, hvordan du udvider det til at kunne benyttes sammen med offentlige hjemmesider. Dette er essentielt i øvelserne i denne bog.
Kapitel 4: Sådan logger du ind med NemID	En kort beskrivelse med billeder, der viser, hvordan selve proceduren med at logge sig ind via NemID foregår. Dette er noget alle, der benytter NemID, lærer. Hvis NemID er nyt for dig, så skal du også læse disse sider.

Kapitel 5: Sådan aktiverer du NemID

Har du allerede et aktiveret NemID, er disse afsnit ikke relevante for dig, men har du ikke, får du her klar besked om, hvordan du gør.

Kapitel 6: Offentlig selvbetjening på Internettet

Dette er nogle afsnit, der først forklarer noget om, hvor der er hjælp at hente i kommunen til betjening via NemID. Her er også skrevet en del om, hvordan du finder ud af hvilke hjemmesider, der benytter NemID. Dette er noget, du egentligt kun behøver at skimme, så du lige kan få et kort overblik over nogle af mulighederne. Det meste er koncentreret omkring offentlig service og selvbetjening på nettet. Men der også til sidst noget om hjælp til at blive en bedre pc-bruger.

Kapitel 7: Krav til pc'en for at kunne anvende NemID

Mange pc'er er fra fabrikkens side udstyret med programmer til at kunne håndtere NemID. Men der er visse ting, der er nyttige at vide i denne forbindelse. Derfor er de taget med. Det er godt at læse disse afsnit. Noget af det har måske relevans for netop dig.

Kapitel 8: Visning og lagring af PDF-filer på SKATs og e-Boks' hjemmesider

Her står lidt om et specielt problem med det dokumentformat, der anvendes på visse hjemmesider, og hvordan du klarer det. Dette er også vist i øvelserne, så det er måske ikke særligt relevant for dig at læse, hvis du gennemgår disse.

Kapitel 9: Hvor sikker er NemID?

Dette er et relevant spørgsmål for mange. Bliver jeg ikke udsat for hackerangreb, hvis jeg anskaffer NemID til f.eks. netbank? Dette kapitel forsøger at sætte risici i perspektiv og beskriver en række ting, du som pc-bruger kan gøre for at sikre dig. Det lidt som at lære at begå sig i trafikken. Når du først har lært det, går det ganske godt, og det er uhyre sjældent, at der virkeligt er fare på færde. Er du ikke særligt velbefaren i sikkerhed på pc'en, anbefales du at læse disse afsnit.

Kapitel 10: Sikker og fortrolig e-mail med NemID

Dette er et afsnit for de få. Det er muligt at sende fortrolige og krypterede e-mails, som er sikret mod at blive ændret og set af andre end den rette modtager. NemID kan benyttes i denne forbindelse. Det skal bemærkes, at ved kommunikation med offentlige myndigheder er der andre løsninger, nemlig **e-Boks** og **Digital Post** på borger.dk, til dette formål. Sikker e-mail kan benyttes af private og organisationer til indbyrdes at sende og modtage fortrolige e-mails.

Kapitel 11: Nøgleviser – NemID uden nøglekort

Dette kan blive relevant for dig, måske ikke nu, men senere, hvis du synes, at det er besværligt med nøglekortet. Det er rart at vide, at muligheden findes. Det er valgfrit, om du vil læse dette.

Kapitel 12: NemID på hardware

Som med nøgleviser er dette noget, der kun er relevant for de få, der behøver det. Det kan være, hvis du har et handicap, der gør det svært at benytte et nøglekort. Så kan dette være en løsning. Det er valgfrit, om du vil læse afsnittet.

Kapitel 13: Ændring af bruger-id og adgangskode for NemID

Du bør vide, at det er muligt at ændre dit bruger-id eller din adgangskode for dit NemID, men det er næppe noget, du får brug for lige med det samme. Så

dette afsnit kan skimmes, så du ved, at muligheden findes. Du kan altid vende tilbage til denne bog, hvis du en dag skulle få brug for at ændre en af disse ting.

Kapitel 14: Spærring af NemID

Hvis dit NemID bliver kompromitteret ved, at en uønsket person får adgang til dine NemID-oplysninger, kan du få spærret visse ting vedrørende dit NemID-log-ind. Du kan skimme dette kapitel.

Kapitel 15: Forny NemID med offentlig digital signatur

Et NemID har kun en begrænset levetid og gyldighed. Et NemID skal derfor fornyes hvert tredje år. Læs her mere om, hvad det vil sige, og hvordan det sker.

Kapitel 16: Fuldmagt til at handle på en pårørendes vegne via Internettet

Dette er noget, som en del af os, der benytter NemID, kan komme ud for. En pårørende (eller en ægtefælle), der ikke længere er i stand til at betjene sig selv via nettet, kan give fuldmagt til dig, så du kan handle på hans eller hendes vegne. Eller måske bliver det et krav i samfundet, at visse ting **skal** ske via Internettet, så pårørende eller venner, der ikke er i stand til at benytte en pc, pludselig skal have hjælp af andre – f.eks. af dig – til at gøre visse ting, der før kunne klares ved at møde op hos Borgerservice i kommunen. Her kan du få brug for at kende noget til problemstillinger vedrørende fuldmagter. Der er her eksempler på fire typer tjenester på Internettet, hvor du kan gøre noget på vegne af en pårørende. For nogle er dette relevant – måske ikke i dag, men så måske om nogle år. Du kan altid vende tilbage til denne bog og læse om fuldmagter.

Kapitel 17: NemID – Hvis du bor i udlandet

Dette er kun relevant, hvis du bor uden for Danmarks grænser eller kommer til det. NemID kan være relevant for udlandsdanskere, f.eks. vedrørende pension og Digital Post. Hvis du ikke bor i udlandet, er dette kapitel næppe relevant for dig.

Kapitel 18: NemID-tilgængelighed for handicappede

Er du svagtseende eller blind eller har du et andet handicap, der gør nøglekortet vanskeligt at bruge, findes der flere muligheder. Læs om dem her.

Kapitel 19: Ordbog over NemID-begreber

Dette er lidt mere tekniske begreber, som du måske støder på. Her er de forklaret på en generel måde. Dette er måske ikke noget, du behøver at læse.

Kapitel 20: Litteraturliste

Her finder du yderligere kilder til oplysninger om forskellige tjenester, der benytter NemID. Der er bl.a. henvisninger til videoklip på Internettet om disse ting. Der findes meget lidt skriftligt om NemID – denne bog er en af de første, der tager et dybere favntag med NemID. Hvis du ønsker at vide mere om de forskellige tjenester, før du giver dig i kast med dem selv, kan disse videoer være noget for dig. Her er også en liste over it-bøger og –hæfter for begyndere.

2. del - Øvelser til bogen

Hvis du ønsker at blive ført gennem de forskellige funktioner på en række internet-tjenester, der benytter NemID, er det her, du skal kigge. En række meget populære tjenester er beskrevet i detaljer.

Der er først et par sider om, hvordan øvelserne kan læses og følges. Læs disse (fra side 105). Derefter følger syv sæt øvelser til de enkelte arbejdsdage med bogen. Hvert øvelsessæt har en række små øvelser, som du vil kunne have gavn af enten at udføre eller i det mindste at læse, for du kan få brug for dem en dag.

Visse af øvelserne er det ikke hensigten, at du skal gennemføre. F.eks. kræves det ikke, at du gennemgår øvelsen for anmeldelse af flytning til Folkeregistret! Men du kan her se noget om, hvordan flytning kan ske over for Folkeregistret

og Post Danmark via en computer. Så har du forhåndsviden den dag det måtte blive aktuelt.

Du kan som tidligere nævnt vælge kun at følge øvelserne og læse de dér anbefalede afsnit efterhånden som øvelserne skrider frem. For hver øvelse er der anbefalinger af læsestof i bogen. Derved får du i løbet af øvelserne læst stort set hele bogen. **Øvelserne** er på siderne 105-171.

Øvelserne er essentielle at følge, hvis du læser denne bog i forbindelse med et selvstudium eller et kursus. I øvelserne gennemgås en række af de vigtigste funktioner på hjemmesiderne www.e-boks.dk, www.skat.dk, www.borger.dk, www.sundhed.dk og en netbankshjemmeside. Netbanker ligner hinanden meget, hvad angår funktionalitet. Selvom du ikke har den viste bank, kan du alligevel lære noget af at læse om den.

Appendiks A – Vedligeholdelse og opdateringer af Windows

Her kan du læse om, hvordan du holder Windows opdateret med sikkerhedsopdateringer til styresystemet og ligeledes flere programmer som Adobe Reader, Adobe Flash Player og antivirus. Har du ikke helt styr på, hvordan du holder sikkerheden i orden på din pc, kan du finde hjælp i appendikset. Har du styr på disse ting, kan du undlade at læse dette.

Appendiks B – Scanning og sending af dokumenter via e-mail og e-Boks

Du kommer muligvis til at sende elektronisk post til myndigheder via e-mail, **e-Boks** eller **Digital Post** på borger.dk. I denne forbindelse får du måske også brug for at scanne papirdokumenter som bilag ved hjælp af en scanner eller en alt-i-én-printer, så disse kan sendes med. På disse sider finder du en mængde information om, hvordan dette kan gøres. Er du interesseret i at lære at scanne dokumenter, bør du læse disse sider.

Appendiks C – Giv en anden læseadgang til Digital Post

Se ansøgningsskemaet til at give læseadgang til en anden – hvis du skal tage dig af en andens Digitale Post. Gå på kommunens Borgerservice for at ordne dette.

Appendiks D – Fritagelse for Digital Post

Se ansøgningsskemaet til fritagelse for Digital Post – du eller en anden kan helt slippe for at benytte Digital Post eller e-Boks. Gå på Borgerservice for at klare dette. Se hvordan her. Har du allerede Digital Post, kan du læse hvordan du slipper af med den igen, så du igen får breve på papir.

Stikordsregister

Til allersidst i bogen er et stikordsregister. Du opfordres til at benytte dette, hvis du ønsker at finde ud af noget omkring et specifikt emne. Nogle emner er beskrevet flere steder, men med en dybere og mere omfattende forklaring ét sted.

Forskellige måder at benytte bogen på: Du kan vælge at læse bogen i overensstemmelse med ovenstående forslag fra enden til anden. Men du kan også vælge at starte med **øvelserne** på siderne 105-171 og læse de sider, der anbefales dér. Der er nemlig anbefalinger til læsning i bogen for hver øvelse.

Har du allerede kendskab til en del ting omkring NemID, netbank og de offentlige internettjenester, er det næppe nødvendigt at læse visse afsnit i begyndelsen. Du vil da kunne benytte bogen som opslagsværk. Til dette formål tjener indholdsfortegnelsen og det omfattende stikordsregister som en hjælp.

Er der hjemmesider i øvelserne, som du ikke kender til, kan du nøjes med at gennemgå disse. Men det kan også være, at du bliver inspireret af at følge øvelserne for de hjemmesider, du kender – for kender du dem så godt, som du kunne ønske? Der er måske funktioner, du ikke kender til, som er ønskværdige for dig at kende.

Forsiden af bogen

1.3 Forudsætninger for at benytte NemID og følge øvelserne i denne bog

Ikke uventet er der nogle forudsætninger for at følge øvelserne i denne bog. Du forudsættes bl.a. at have et vist pc-kendskab:

- Adgang til en pc med internetadgang – det skal være en pc med Windows, Mac OS X, Linux, eller en tavle-pc (*tablet*) med styresystemet iOS (iPad) eller Android.
- Et basalt kendskab til filer og mapper – f.eks. via programmet **Stifinder** i Windows.
- Kendskab til at læse og bruge hjemmesider via en webbrowser som **Internet Explorer**, **Mozilla Firefox**, **Google Chrome** på Windows-pc'er eller **Safari** på Apple's pc'er.
- En e-mailadresse og kendskab til e-mail.
- Har du et NemID, er det også praktisk med en scanner eller en alt-i-én-printer med scanner for at kunne sende scannede bilag sammen med elektroniske breve til myndigheder.

1.4 Lidt om konventionerne i teksten i denne bog

I en bog som denne kan man ikke undgå at skulle beskrive ting, der er særegne for pc'er og hjemmesider. Nogle af disse ting kræver særlig notation, fordi de ikke er almindeligt sprog og ikke følger dansk grammatik.

Webadresser: Der benyttes en særlig notation for domænenavne og webadresser, der henviser til bestemte ressourcer på Internettet. I denne bog angives de med blå skrift uden understregning. Der er ingen understregning, fordi visse webadresser indeholder understregningstegn, som derfor ville kunne forveksles med mellemrum, hvis links blev understreget. Eksempler på domænenavne og mere fyldige webadresser:

www.e-boks.dk

www.borger.dk

https://www.nemid.nu/dk-da/support/film_om_nemid/index.html

http://opdaterdinpc.tdc.dk/publish.php?dogtag=opdaterdinpc_tools

Hvis du læser denne bog som e-bog, kan du klikke på disse webadresser på skærmen således, at Internet Explorer eller en anden webbrowser starter op på din pc og viser websiden.

Links: Der benyttes ord med **fed skrift** i flere forskellige sammenhænge. Tit er det for at fremhæve noget. Andre gange er det i henvisninger til et punkt på en hjemmeside, som du kan klikke på. Her er to eksempler:

Klik på linket **Brug NemID fra banken**.

Klik på linket **Start bestilling af offentlig digital signatur til dit NemID**

Navigation: Der er flere steder i denne bog henvisninger til, hvordan du finder noget bestemt på en hjemmeside. For at finde et videoklip på en hjemmeside, kan du blive bedt om at navigere dig frem til en bestemt webside via domænenavn, links, menupunkter og faneblade:

Gå ind på: **Forside** → **Support** → **Film om NemID** → **Introduktion**

Dette skal læses på følgende måde: **Forside** er den side, du kommer ind på, når du angiver et domænenavn i webbrowserens adressefelt, f.eks. www.nemid.nu. Det er forsiden. **Support** er et link på denne side. Det skal du klikke på. På den side, der dukker frem, er der et menupunkt, som også er et link, **Film om NemID**. Klik på dette. På den nye side er der punktet **Introduktion**. På denne side finder du i dette tilfælde en firkant, der kan afspille et videoklip, hvis du klikker på det.

Det er altså kort notation for noget, der ellers fylder ret meget at skrive!

Tastkombinationer: En tastkombination som **Ctrl-P** trykkes ved at holde **Ctrl**-tasten nede, mens der hurtigt trykkes på **P**-tasten og gives slip igen. **Ctrl** er en forkortelse for **Control** – Kontrol-, styre- eller kommandotast. Der er tale om en tast til særlige kommandoer. Ordene *Ctrl*-tasten udtales på dansk som *Kontroltasten*.

Bogen om NemID på nettet: Du kan stille spørgsmål til forfatteren og læse indlæg om NemID på Facebook på webadressen <http://bogenomnemid.blogspot.dk/>

Den ene Ctrl-tast er i nederste, venstre hjørne af tastaturet.

1.5 Hvis du læser denne bog som e-bog

Denne bog findes også som en PDF e-bog, der kan læses med programmet **Adobe Reader**. Da bogen er ordnet som en hypertext, er der ord, der kan klikkes på. Det gælder webadresser, men også link til andre dele af bogen. **Disse er mærket med denne blå farve i fed skrift**. Benyt dem til at hoppe til de steder, der henvises til.

Der bør være vist to pile i Adobe Readers vindue til at hoppe tilbage i teksten efter klik på et link og frem igen. Disse får du frem ved i Adobe Reader at vælge menupunkterne:

Vis → **Vis/skjul** → **Elementer på værktøjslinjen** → **Sidenavigation** → **Forrige visning** og

Vis → **Vis/skjul** → **Elementer på værktøjslinjen** → **Sidenavigation** → **Næste visning**

Du kan også benytte henholdsvis tastkombinationerne **Alt-Venstre Pil** og **Alt-Højre Pil** til at hoppe tilbage og frem i linkkæden.

Bemærk: Du kan også i **Indholdsfortegnelsen** klikke på et punkt for at hoppe til det punkt i teksten.

Bemærk også: Du kan endvidere få vist et panel i venstre side af vinduet med bogmærker til bogens kapitler og afsnit. Dette panel kan du få frem eller skjule ved tryk på funktionstasten **F4**. Panelet vises ved at gå til menupunktet:

Vis → **Vis/skjul** → **Navigationsruder** → **Bogmærker**

God fornøjelse med læsningen af bogen og udførelsen af øvelserne i den!

Lars Laursen, januar 2015.

Scan QR-koden med din smartphone og læs bloggen om bogen, kommentér den eller stil spørgsmål til forfatteren.

1.6 NemID's historie

NemID er en såkaldt **fælles log-ind-løsning** til danske netbanker og offentlige hjemmesider. Det vil sige, at du som bruger kan benytte de samme brugerkoder til en lang række hjemmesider. NemID drives af det Nets A/S-ejede firma Nets DanID A/S og blev taget i brug den 1. juli 2010.

NemID er en såkaldt **digital signatur**. En digital signatur er en slags juridisk gyldig underskrift, der kan benyttes på Internettet på samme måde som din personlige underskrift til accept og indgåelse af kontrakter og transaktioner. Den benyttes også til at legitimere dig over for en hjemmeside. Tanken er, at du skal kunne bruge NemID til at logge ind på hjemmesider hos de institutioner og virksomheder, der har tilsluttet sig ordningen.

Da tjenesten var to år gammel, var den blevet udbredt til 3,84 millioner brugere, hvoraf 130.000 var bosat i udlandet. Da NemID et år tidligere havde et års fødselsdag, var tallet 3,2 millioner, hvoraf 75 % også havde valgt at aktivere NemID til offentlige tjenester (altså også andet end netbank) – det er den del, der også hedder OCES – **O**ffentligt **C**ertifikat til **E**lektronisk **S**ervice.

OCES-andelen er i løbet af det seneste år vokset til 90 procent, hvorfor der altså må være 384.000 danskere med NemID, der ikke kan kommunikere digitalt med det offentlige.

Danskere i trediveerne er den befolkningsgruppe, der samlet set har taget NemID mest til sig. Her har over 99 procent det lille papkort eller en nøgleviser i lommen. Et år tidligere var det kvinder i tyverne, der var længst fremme i NemID-skoene.

I 2003 fik TDC opgaven med den første udgave af **digital signatur** (som blev kaldt **Den Digitale Signatur**) i de første fem år, og **IT- og Telestyrelsen** skulle udbyde opgaven igen. De opstillede følgende mål for forbedring: Sikkerhed, brugervenlighed, mobilitet og udbredelse. I udbuddets start var fire konsortier med TDC, KMD, IBM og Post Danmark, EDB Gruppen og PBS i forskellige kombinationer, hvor f.eks. TDC var med i tre grupper og PBS i to. Undervejs faldt nogle fra, og TDC og PBS fandt sammen om et fælles bud. Ved deadline for bud for opgaven i november 2007, var det kun TDC og PBS, der kom med et bud.

Samtidig var bankerne gået sammen om en ny fælles log-ind-løsning til netbanker til erstatning for *nøglefiler*, som var blevet meget sårbare for såkaldte digitale *trojanske heste*. En trojansk hest i IT-sammenhæng er et program, der har sneget sig ind på en pc, og som arbejder i det skjulte, f.eks. med at opsnuse adgangskoder, fortrolige informationer og betalingskortoplysninger indtastet på pc'en. Disse kan så sendes til bagmændene bag programmet. Antallet af angreb på netbanker var blevet større. Bankerne og deres datacentre havde som modtræk lavet løsninger som bl.a. SMS-koder eller låsning af nøglefilen til pc'en. De gik med på det nye NemID.

TDC og PBS dannede **Selskabet af 24. august 2007** til udbuddet, og det forhandlede med IT- og Telestyrelsen om kontrakten, og i juni 2008 blev aftalen indgået. Samtidig trådte TDC ud af selskabet og overdrog alle medarbejdere og aktiver til selskabet. Den 25. juni 2008 blev aftalen og det nye navn på selskabet – **DanID A/S** – offentliggjort. Efter et par forsinkelser, der skyldtes, at forhandlingerne trak ud og senere, at bankerne ville have mere tid til test, kunne systemet tages i brug den 1. juli 2010.

1.7 Kritik af Nets DanID's håndtering af NemID

En digital signatur som NemID benytter sig af par af såkaldte *krypteringsnøgler*, en offentlig og en privat nøgle (to meget store primtal). Disse benyttes til at gøre sendte beskeder umulige af læse og til at låse sådanne beskeder op igen, så de kan læses. Mange er utrygge ved, at de private nøgler i NemID lægges på et centralt system. Spørgsmålet er om det misbruges, selvom systemet er udformet, så det kun er brugerens adgangskode, der åbner op for den private nøgle. Det har været et krav fra **IT- og Telestyrelsen**, at ved denne version af **Digital Signatur** skal den private nøgle være beskyttet af en hardware-løsning, dvs. det skal en særlig computerboks til at opbevare nøglerne. Det medførte, at den gamle digitale signatur med en nøglefil (den tidligere netbanks-løsning med at gemme en lille nøglefil på brugerens pc) skulle udfases.

Det andet forhold – som delvis hænger sammen med opbevaring af de private nøgler – er om systemet skal overholde **Lov om elektroniske signaturer**. Fra IT- og Telestyrelsens side var det ikke et mål, at NemID skulle overholde denne lov, som kun gælder for såkaldte *kvalificerede certifikater*. Ved kvalificerede certifikater er der større krav til kontrol af identitet, samt håndtering af nøgler og certifikater. Lovgivningen bygger på et EU-direktiv fra 1999. Dog vil NemID efterhånden trinvis nærme sig de krav.

I august 2010 kom **IT-Politisk Forening** med en kritik af, at DanID havde valgt en løsning med *signerede java-appletter* (en java-applet er et lille program, der kører i en internetbrowser). Signerede java-appletter har på brugerens pc fulde læse- og skriverettigheder. DanID bruger disse rettigheder til 1) caching (midlertidig lagring af information), 2) at gemme en logbog til at notere hændelser på brugernes pc'er, samt 3) håndtering af dokumenter, der skal signeres med digital signatur. IT-Politisk Forening hævder, at applet-løsningen medfører, at serviceudbydere såsom banker, myndigheder og andre virksomheder får adgang til at aflure information hos brugeren og øvrige serviceudbydere, som brugeren har haft kontakt med. DanID imødegår dette med påstanden, at serviceudbydere (banker og myndigheder) ikke kan få adgang til brugernes pc'er.

Det har også været kritiseret, at NemID kræver, at brugeren har softwaresystemet **Java** installeret. Java simulerer en ideel computer, som så kan køre de samme programmer uændret uanset styresystem. Java har historisk set haft mange sikkerhedshuller, og der findes ondsindet software, som angriber Java. Således risikerer man, at ens computer kan bliver overtaget via et sikkerhedshul i Java blot ved at besøge en hjemmeside med en internetbrowser, som understøtter Java, hvis enten der er et såkaldt *zero-day* sikkerhedshul (et sikkerhedshul, der udnyttes af hackere fra opdagelsestidspunktet, og før der findes en *modgift* mod det, dvs. lapning af sikkerhedshullet) i Java, eller hvis brugeren ikke har holdt Java-softwaren opdateret.

DanID har valgt at placere NemID på domænet www.nemid.nu (læg mærke til landekoden **.nu**) og ikke på det danske top-niveau-domæne **.dk** som i www.nemid.dk. Dette har fra starten givet anledning til forvirring, da www.nemid.dk ejes af et andet privat firma, **Assemble**, som intet har med DanID og NemID at gøre. Top-niveau-domænet **.nu**, som www.nemid.nu hører under, tilhører stillehavsøen **Niue**, som har været kritiseret for ikke at yde tilstrækkelig juridisk sikkerhed omkring ejerskab af domæner.

Derudover har der været en del kritik af brug af papkort til engangskoder (nøglekortet, som benyttes sammen med NemID). Nogle mener, det er et tilbageskridt at bruge pap, når der findes elektroniske enheder til formålet. DanID har i løbet af 2011 tilbudt en løsning med en elektronisk nøgleviser.

Løsningen er i visse tekniske kredse ikke særlig populær. Der er endog oprettet en **nej til nemid**-hjemmeside. Endvidere "vandt" NemID titlen som **Årets it-fuser 2010** hos IT-avisen **Computerworld**.

Selvom der har været en mængde kritik af den måde NemID fungerer, har man fra Digitaliseringsstyrelsens side afvejet for og imod en række forhold. For eksempel har man valgt papkortet fremfor en lille elektronisk dims med koder, der skal benyttes ved betjening over Internettet, formodentligt fordi det koster penge, enten for brugeren eller for staten, hvis over 4 millioner mennesker skal have den. Løsningen er måske ikke perfekt set i it-sikkerhedsfolks øjne, men man har forsøgt at lave en billig og for brugerne forholdsvis enkel måde at legitimere sig på nettet på.

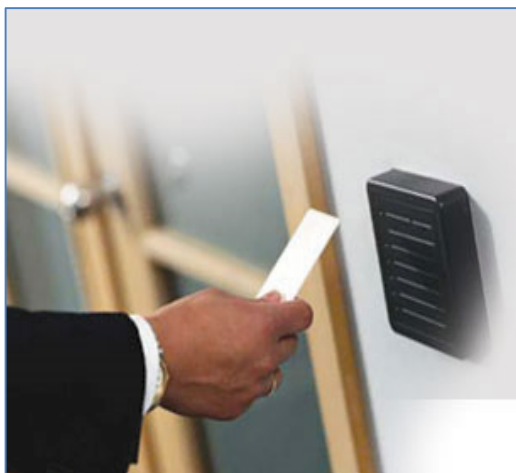
Fra 1. juli 2014 og frem til 1. januar 2015 har der været en overgangsfase, hvor det Java-baserede NemID blev udskiftet til fordel for et **JavaScript**-baseret NemID, hvilket løste et opdateringsproblem. JavaScript er ikke noget, der skal installeres og vedligeholdes – alle internetbrowsere har dette værktøj i sig i forvejen.

Nu har myndighederne og DanID Nets A/S fået en mængde erfaringer med NemID-systemet, sådan som det er nu. DanID Nets A/S har koncession på administration og drift af NemID indtil år 2017, hvor der kommer en revideret udgave af NemID, som kan være anderledes på nogle punkter, f.eks. NemID med flere sikkerheds-niveauer – det kan betyde, at man ikke altid vil skulle indtaste hele tre oplysninger for at logge på.

Kilde: <http://da.wikipedia.org/wiki/NemID>

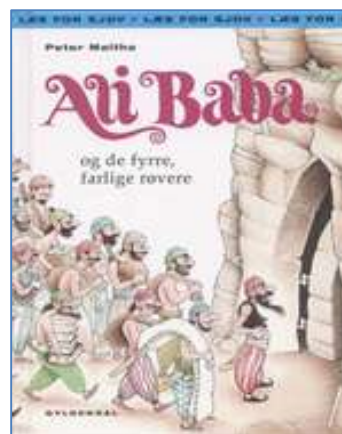
1.8 Hvad er NemID?

Til de offentlige selvbetjeningsløsninger på Internettet og netbank benyttes den såkaldte autoriseringsmetode **NemID**. Med autoriseringsmetode menes en metode, som sikrer, at du er den, du giver dig ud for at være, over for en tjeneste på Internettet, som har personfølsomme oplysninger om dig. Her kan du foretage dig handlinger, der har enten pengemæssige eller juridiske konsekvenser for dig, eller gør, at du kan betjene dig selv over for en myndighed eller anden organisation. Det kan være lige fra at henvende dig til en myndighed per e-mail på en sikker og fortrolig måde til ansøgning om tilskud eller valg af læge og mange andre ting.

Døråbning med sikkerhedskort.

NemID kan sammenlignes med visse virksomheder, hoteller og myndigheders sikkerhedskontrol, der kræver, at du indsætter et plastikkort i en sprække ved døren for at kunne blive lukket ind. Et andet eksempel er, at der skal indtastes koder for at blive lukket ind i **Danmarks Radios** nye koncertsal i tv-byen i Ørestaden på Amager. Et tredje eksempel er biometrisk dørkontrol med fingeraftryks- eller irisskanning. Det er ligesom i eventyret **Ali Baba og de 40 røvere** fra den arabiske eventyrsamling **Tusind og én nat**, hvor Ali Baba siger ”**Sesam, sesam - luk dig op!**” for at få døren til en klippehule med skatte til at åbne sig. Det fungerer altså som en nøgle, et løsen, en adgangskode, et *pasord* eller, som det kaldes på engelsk, et *password*. Her er det blot et middel til via en pc at få adgang til fortrolige oplysninger på Internettet.

Fra en lydbog om eventyret.

NemID gør dette ved, at du skal angive tre oplysninger til en hjemmeside:

- Et **bruger-id**, som udgør en identifikation af dig som bruger.
- En **adgangskode**, som er hemmelig, og som du lærer udenad.
- Et **sekscifret tal**, som kun kan bruges én gang fra et nøglekort, som du kan have på dig, og som ikke findes på nogen computer.

Et nøglekort med 148 6-cifrede tal. Her ses bagsiden af det.

Derved har du noget i hovedet (bruger-id og adgangskode) og noget i hånden (et nøglekort med 6-cifrede tal). Dette gør det meget svært for hackere og andre skumle personer at få adgang til de tjenester, der kræver NemID – for ikke engang en hacker, der har installeret et kodeaflyttingsprogram på din pc, kan aflure dit nøglekort, eller

højst én kode fra nøglekortet, når du indtaster den, som derefter er ugyldig. Desuden sikrer denne løsning, at du kan logge dig på en NemID-tjeneste uanset hvilken pc, du benytter. Du er ikke bundet til kun at benytte din hjemme-pc.

Praksis har da også vist, at der nu er langt færre netbanksindbrud end før NemID blev indført. Dette kan du læse mere om i **Kapitel 9: Hvor sikker er NemID?** på side 62 og frem.

Sådan logger du på Nordeas netbank på bankens hjemmeside.

NemID benyttes, når du skal ind på en hjemmeside, som det offentlige står for, eller har med dine penge at gøre. Det er, når du *logger dig ind*, at det benyttes. Har du angivet de tre rigtige oplysninger, har du med tvingende kraft vist over for hjemmesiden, at du er den, du giver dig ud for at være. Den tvingende kraft kommer bl.a. af den måde, du har erhvervet dit NemID – du har skullet legitimere dig med pas eller kørekort eller anden form for legitimation, der identificerer dig entydigt. Du har desuden et unikt fysisk nøglekort eller en nøgleviser med en nøglekode hos dig, der er forskellig ved hver log-ind. Derved får du ret til at foretage dig ting, der har betydning for dit liv enten af økonomisk eller fortrolig art over for en myndighed via Internettet.

Hvem kan få et NemID? Alle personer på 15 år og derover med et CPR-nr. kan få et gratis NemID.

1.9 Hvorfor NemID?

Før NemID's indførelse har der været en række måder at logge sig på selvbetjeningsløsninger på Internettet. Dette gjaldt netbanker, som havde deres egen løsning med en såkaldt *nøglefil* lagret på brugerens pc. Dette gjorde, at brugeren var bundet til at benytte en bestemt pc til netbank. Denne begrænsning er ophævet med NemID, der tillader dig at benytte en hjemmeside med NemID fra enhver pc.

Det offentlige benyttede noget, der kaldes **Den Digitale Signatur**. Det er en sikker måde, at logge sig ind på internettjenester ligesom NemID, men det var begrænset til en bestemt pc ligesom netbankernes løsning.

Digital Signatur

SKAT har tidligere benyttet sig af deres helt egen tast-selv-kode, som kunne ses øverst på brevene fra dem, f.eks. på selvangivelsen og forskudsopgørelsen. Denne løsning kunne benyttes fra enhver pc. Til gengæld var den ikke særlig sikker.

Det var egentligt meningen, at **Den Digitale Signatur** skulle have spillet NemID's nuværende rolle og blive meget udbredt. Men sådan gik det ikke. Bankerne tog ikke denne løsning til sig. Til gengæld gik de efter lange overvejelser med til NemID, som er noget så usædvanligt som en bankuafhængig og fælles løsning, som alle danske banker og også offentlige myndigheder benytter.

Dermed fungerer NemID som en fælles log-ind-facilitet, hvor du benytter de samme koder uanset hvilken tjeneste, du benytter. Dette har sine fordele. Du skal ikke huske på adskillige sæt af koder til hver bank og myndighed. Der er kun ét sæt koder.

1.10 Fordele ved NemID

Du kender det sikkert – det offentlige, bl.a. kommunen, har kun begrænset åbningstid, som falder inden for den normale arbejdstid for alle andre på arbejdsmarkedet. Dette betyder, at du er nødt til at tage fri fra arbejde for at møde op hos Borgerservice hos kommunen. Dette råder NemID i nogen grad bod på – du kan sidde hjemme om morgenen eller efter arbejdstid, når **du** har tid til at betjene dig selv over for myndigheder eller bank. Dette er en af de større fordele ved NemID.

Desuden kan borgere, der har langt til banken eller til offentlige myndigheder, klare bankforretninger eller betjenes af det offentlige via Internettet, så de ikke skal rejse flere kilometer for at komme derhen.

Fordele ved NemID

Der er flere fordele:

- Der er kun ét sæt koder, der skal benyttes til en lang række tjenester. Det betyder, at du kun behøver ét, ikke 10-25 forskellige sæt koder til alle de tjenester, du benytter på Internettet, men kun ét.
- En fordel er betaling af girokort i netbank i forhold til i bankfilialer eller på posthuse. Det koster 40 kr. per regning, der skal betales på posthuset. I en netbank koster det måske 0 kr. eller kun 2 kr.
- Hvis du skal have et kontoudtog tilsendt med posten, koster det dig hos **Nordea** et gebyr på 15 kr. per brev. Du kan i stedet få tilsendt kontoudtoget elektronisk til 0 kr. via den sikre internetpost-kasse **e-Boks**.
- Hos **Danske Banks** filialer koster en kasseekspedition 30 kr. Nogle af disse kasseekspeditioner kan klares via netbank og gebyret derved helt spares.
- I en netbank kan du i ro og mag og i god tid i forvejen betale girokort og angive sidste rettidige betalingsdato som betalingsdato. Dermed bliver en regning først betalt denne dag, og **du** har rentefordelen.
- NemID er en mere sikker løsning i forhold til tidligere bud på logind-løsninger i banker.
- Det offentlige havde ikke tidligere en fælles måde at logge sig på internettjenester. Det har det fået med NemID. Det er en ret sikker løsning til sikring af dine fortrolige oplysninger.
- Du sparer tid ved postgangen ved kommunikationen med myndigheder, fordi breve ikke skal sendes og modtages på papir og omdeles med postbuddet, hvilket kan tage flere dage.

Indbetalingskort kan betales i netbanken.

Hvis uheldet er ude, og der har været indbrud i din netbankskonto, hvordan står du så?

- Hvis uheldet skulle være ude, og der er stjålet fra din konto, er du som almindelig bankkunde ganske godt stillet i Danmark.
- For efter en anmeldelse til banken, underskrivning af en tro-og-love-erklæring og en politianmeldelse, vil mange opleve, at de reelt ikke mister noget.
- Banken dækker som udgangspunkt privates tab, mens tab for virksomheder ikke bliver dækket. For erhvervskunderne henvises der til at tegne en netbanksforsikring.

Der har været meget få hacker-indbrud i netbanker.

- For privatkunder kan der komme en selvrisko på omkring 1.200 kroner på tale, hvis kundens NemID er blevet misbrugt af en anden. Den selvrisko er dog reelt aldrig kommet i spil.
- Det vil sige, at du er ret godt sikret, når du benytter netbank. Du kan læse mere om, hvor sikker NemID er i **Kapitel 9: Hvor sikker er NemID?** på side 62.

1.11 Er der ulemper ved NemID?

For at bruge NemID og de tilknyttede tjenester kræves, at du har en pc, at du er pc-kyndig, og at du har et internetabonnement. Dette er udgifter, der lægges over på dig, når alle disse digitaliseringstiltag fra banker og offentlige myndigheder indføres, så de kan spare penge. Før i tiden var der ikke disse udgifter. Betjening over Internettet er blevet muligt i takt med, at befolkningen som helhed er blevet vel-forsynede med både pc'er og internetforbindelser.

Postbuddet er truet...

filialer, fordi kunderne klarer de fleste bankforretninger derhjemme foran pc'en, hæver penge i kontantautomater og betaler med plastikkort.

Der bliver altså færre postbude og andre postansatte, og færre ansatte i banker – og flere programmører og andre it-folk til at stå for alle de digitale tjenester. Om postbude kan omskoles til it-medarbejdere, er et godt spørgsmål. Der er nok tale om, at én gruppe bliver arbejdsløse og må søge andre typer jobs, mens en anden gruppe med it-uddannelser får flere muligheder på arbejdsmarkedet.

Med centraliserede tiltag som NemID, firmaet **Udbetaling Danmark** (som står for overførselsindkomster i Danmark), det fælles betalingskortsystem i form af Dankort, det fælles betalingservicesystem for alle banker og borgere og indkøb i internetbutikker, som **Nets A/S** formidler betalinger for, og det nye rejsekort, gør, at mange pengerelevante ting sker uden ret megen involvering af mennesker – vi bliver betjent af maskiner i form af computere i stedet for som tidligere af mennesker. Der er altså tale om en mekanisering af beslutningsprocesser via it-systemer, hvor det før var mennesker, der stod for disse. Tages der så noget af menneskets ånd fra det ved dette? Er det virkeligt, det vi ønsker?

Der kan måske komme en modbølge på et tidspunkt – et ønske fra befolkningen om betjening via mennesker og personlig kontakt og fremmøde frem for via maskiner. Det kan være, at der kommer en bank, der beslutter sig for, at den vil have mange menneskebetjente filialer, som betjener kunderne gratis via skranken, og som faktisk ville få mange flere kunder, når der står rigtige mennesker bag det hele. Hvem ved? Måske kommer dette snart...

I mellemtiden er NemID og de andre centrale it-systemer her, og det må vi forholde os til. Vil vi bruge dem eller ej? Det er op til dig og mig. Der presses dog på fra banker og myndigheders side for, at flest mulige benytter dem. Regeringen har besluttet, at fra 1. november 2014 skal 80 procent af al kommunikation mellem borger og myndigheder ske via Internettet. I denne bog præsenteres NemID for dem, der ønsker denne løsning eller føler sig nødsaget til at bruge den.

Ulemper ved NemID

Følgen af al denne digitalisering er en mindre postmængde for **Post Danmark**, fordi mange rudekuverter nu sendes til elektroniske postkasser på Internettet. Dette har medført stigninger i porto og færre dage med postudbringning; postkasser ude ved vejen i stedet for brevsprækker i døren; færre og mindre posthuse eller postbutikker, fordi der er færre regninger, der skal betales via dem. Der er også færre bankfilialer, og der er kommet flere kontant- og kasseløse bank-

...og hver fjerde bankfilial er lukket på otte år.

Kapitel 2: Sådan får du NemID

Man skal aktivt gøre noget for at få NemID. Det tilsendes ikke automatisk til den enkelte borger. Der er tre forskellige måder at erhverve NemID på. Få mere at vide om disse i de tre følgende afsnit.

2.1 Bestil NemID på www.nemid.nu

En af de tre måder at erhverve sig NemID på, er at bestille den på hjemmesiden www.nemid.nu. NemID er en adgangsløsning til **Det Offentlige Log-in Fællesskab, NemLog-in**, der benyttes af offentlige selvbetjeningsløsninger på nettet. Banker benytter også NemID til log-ind i netbanker. Det er meget sikkert og tillader kun **dig** at se dine oplysninger, og det legitimerer dig over for myndigheder til at foretage selvbetjening. NemID har den fordel, at enhver pc kan benyttes som adgang til offentlige eller netbankstjenester. Man er derfor ikke bundet til kun at kunne benytte én bestemt pc.

På hjemmesiden kan du finde videoklip om NemID, og hvordan du får det. Hvis du ønsker at tale med en person om noget, som du har problemer med på www.nemid.nu, kan du ringe på telefonnummeret 80 30 70 50 til Nets DanID's hotline og blive hjulpet igennem. Nets DanID A/S, der er en del af Nets A/S, der også står bag **Pengeinstitutternes Betalingsservice**, er selskabet bag NemID. På dette websted er der også hjælp til blinde og svagtseende, der ønsker at bestille NemID.

Man kan her bestille et NemID med et gyldigt **pas** eller **kørekort** som legitimation (billed-id). Et af disse kræves som dokumentation for, hvem du er. Efter 5-7 dage modtager du **to breve** med posten: et med et nøglekort og et med en midlertidig adgangskode. Begge disse breve skal benyttes, når du logger på første gang med NemID. Hvis du får it-hjælp af nogen, skal du have begge breve med til vedkommende samt dit NemID-nummer, der står i et af brevene, for at få aktiveret dit NemID.

Aktivering af dit NemID kan finde sted på www.nemid.nu ved klik på linket **Selvbetjening** i øverste, højre hjørne af websiden.

2.2 Bestil NemID via din bank

Du kan også møde op i din bank og underskrive en aftale om netbanksadgang og få det hele på én gang. Sørg i så fald også for at få aktiveret NemID'et over for offentlige tjenester (med OCES-certifikat – **Offentligt Certifikat til Elektronisk Service**). Der skelnes nemlig mellem netbanksbrug og brug til offentlige tjenester. Hvis du ønsker at benytte SKATs hjemmeside eller andre offentlige tjenester, skal du altså have NemID aktiveret med hensyn til disse.

Hvis du derimod ringer til din bank og beder om en netbanksaftale, får du tilsendt et brev med en kontrakt, som du skal underskrive og sende tilbage til banken. Der går så nogle dage, før du får tilsendt dine to breve med midlertidig adgangskode og nøglekort. Det kan tage op til 14 dage i alt. Du kan også blive bedt om at indsende yderligere identifikation i form af et billede eller fotokopi af dit sundhedskort (sygesikringsbevis) og pas/kørekort.

2.3 Bestil NemID hos Borgerservice i kommunen

Alternativt kan du møde op hos **Borgerservice** i kommunen, et skattecenter eller på visse biblioteker og med det samme få oprettet og aktiveret NemID'et og få både nøglekort og adgangskode på én gang. Hvis du gør dette, så husk at medbringe billedlegitimation i form af gyldigt kørekort eller pas. Ingen af delene må være udløbet. Man kan også møde op hos Borgerservice med sit sundhedskort (sygesikringsbevis) og døbs-/navneattest, forsuds- eller årsopgørelse eller dokumentation for udbetaling af offentlig ydelse – dokumentationen må ikke være mere end 3 måneder gammel. I dette tilfælde få du tilsendt de to breve, og du kan derfor ikke straks komme i gang med at bruge NemID, men må vente 5-7 dage på brevene.

Kan du ikke selv komme på Borgerservice, kan du få en aftale om, at Borgerservice kommer i dit eget hjem!

NEM ID

Et nøglekort.

2.4 NemID kræver JavaScript i internetbrowseren

Indtil 31. december 2014 krævedes installeret et særligt stykke software, der kaldes Java, for at logge ind på hjemmesider, der kræver NemID. Java er et programkørselssystem, som udmærker sig ved at tillade det samme program at køre uændret på en lang række styresystemer – både Windows, Mac OS X og Linux. Fra 1. januar 2015 kræves denne software ikke mere. Fra da af benyttes såkaldt **JavaScript**-baseret NemID. JavaScript er et programme-

ringssprog, der er indbygget i internetbrowsere som Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome, Safari og mange andre som standard og kræver ikke installation af noget ekstra software. Det udmærker sig ved at findes på både pc'er, tavle-pc'er (*tablets*) og smartphones. De sidste to anvendelser er grunden til skiftet fra Java til JavaScript, da enheder som iPad og Android-baserede *tablets* ikke kan anvende Java. Java og JavaScript er to forskellige ting – de bør ikke forveksles. JavaScript er standardiseret under navnet ECMAScript af Ecma International.

Det har været et problem for en hel del mennesker, at Java-softwaren med mellemrum har skullet opdateres af sikkerhedsmæssige årsager med mulige problemer til følge. Desuden fulgte der ekstra programmer med, når Java blev installeret – programmer, som kunne vælges fra, men en del mennesker var ikke opmærksomme på dette. De fik installeret et stykke software som kaldes **Ask** og ændret forsiden og søgemaskinen i Internet Explorer – til stor irritation for mange.

Det er det ellers velrenommerede amerikanske softwarefirma **Oracle**, der står bag Java, og som har tilladt disse tillægsprodukter. Grunden har været, at de skulle opdatere et par milliarder pc'er hver tredje måned, og det koster penge at stille datacenterkapacitet til rådighed til dette. Det er blevet betalt ved, at du kunne søge med Ask's søgemaskine på Internettet i stedet for din vante søgemaskine.

Java er dermed ikke længere nødvendig for den almindelige borger og kan derfor afinstalleres fra pc'en, inklusiv tillægssoftwaren. Hvis du har Java på din pc og ønsker at fjerne programmet, kan du finde en [afinstallationsvejledning](#) på side 179 i denne bog.

Der er dog nogle personer, der stadig behøver Java installeret. Det er dem, der benytter **NemID på hardware** (se side 73) – en lille hardware-enhed, der gør log-ind lettere for bl.a. handicappede. Og det er dem, der har en såkaldt **NemID-medarbejder-signatur** med en *nøglefil* på pc'en. Det kan man have i erhvervs- eller foreningsmæssig henseende. Det gælder dog sædvanligvis ikke privatpersoner. Der har dog vist sig situationer, hvor Java-baseret NemID stadig er blevet benyttet. Danske Bank har undertiden benyttet det efter at være gået over til JavaScript-baseret NemID. Og SKATs hjemmeside checker også for, om du har en opdateret udgave af Java liggende på din pc, men benytter den tilsyneladende ikke. Ser du en besked om, at din Java ikke er opdateret, når du går på en NemID-hjemmeside, kan du klikke på **Later** – du behøver det ikke, og du kan vælge at tage dig af det senere (eller aldrig). Så får du alligevel adgang via JavaScript-baseret NemID.

Om du vil afinstallere Java kan også afhænge af, om du er på **Facebook**. Facebook benytter Java, når der er videoklip på din "væg". Ønsker du automatisk afspilning af disse (hvilket kan virke elegant), bør du bevare Java og holde det opdateret fremover, som du plejede at gøre.

Du kan læse mere om [Java og Java-opdateringer](#) fra side 174.

2.5 Netbank og NemID

NemID opnåede sin store udbredelse via 4 millioner brugere af netbankerne. Vi skal her kort se på, hvad netbanker kan tilbyde dig (læs en mere dybtgående beskrivelse af [netbanker i øvelserne](#) på siderne 159-171):

- Du kan se alle dine konti og lån og deres saldi.
- Du kan betale regninger, som du har modtaget som girokort uden at skulle betale 40 kr. per styk.
- Du kan betale e-indbetalingskort – det er en elektronisk form for girokort.
- Du kan overføre penge til en anden af dine konti, f.eks. opsparingskontoen eller budgetkontoen.
- Du kan overføre penge til en konto i en anden bank – endda en udenlandsk bank.
- Du kan se dit kontoudtog – dagen efter en betaling med Dankort eller andet kort kan du se denne under kontobevægelser.
- Du kan bestille valuta til afhentning i din lokale filial.
- Der er en e-mailservice på en netbanks hjemmeside. Her kan du skrive til din bankrådgiver og ansøge om lån, overtræk og kassekredit og andre spørgsmål.
- Du kan åbne en ny konto.
- Du kan ansøge om nyt hævekort/Dankort/kreditkort.
- Du kan spærre dit betalingskort.
- Du kan bede om et nyt nøglekort til NemID.
- Du kan se dine betalingsserviceoversigter.
- Du kan standse en betalingsservicebetaling fra og med den 7. i måneden.
- Du kan tilmelde gentagne girokort-betalinger til Betalingsservice i stedet for.
- Du kan følge din pensionsopsparing og investeringer i aktier og obligationer via netbanken.
- Du kan endog benytte netbank på en tavle-pc som iPad og en smartphone – kaldet mobilbank.

Hvis du har et hævekort, Dankort, debit- eller kreditkort kommer du sandsynligvis til at sætte stor pris på, at du til enhver tid kan se din saldo. Så behøver du ikke føre regnskab over alle dine hævninger og betalinger, for det gør netbanken for dig. Du behøver ikke mere at blive overrasket over, at du har overtrukket din konto. Du kan planlægge dit forbrug efter, hvor meget du har tilbage i denne måned.

Kapitel 3: Ændring af NemID til netbank til også at kunne benyttes på offentlige hjemmesider

Hvis du allerede har NemID og har fået det via din bank, har du muligvis skullet tage stilling til om NemID'et også skulle kunne anvendes i sammenhæng med selvbetjening på det offentlige hjemmesider ved at have tilknyttet en offentlig digital signatur (OCES – **O**ffentligt **C**ertifikat til **E**lektronisk **S**ervice). Har du sagt ja til dette, er der ikke noget problem. Har du derimod valgt nej, står du med et problem, for via denne bog og dens øvelser stifter du bekendtskab med flere offentlige hjemmesider, hvor NemID skal anvendes. Det er f.eks. et problem, hvis NemID'et også skal kunne anvendes sammen med e-Boks, til at gå på SKATs hjemmeside, benytte de mange tjenester på www.borger.dk eller se din patientjournal på www.sundhed.dk, hvor der kræves NemID. Der er ingen ulemper ved at have en offentlig digital signatur tilknyttet dit NemID.

Har du ingen offentlig digital signatur tilknyttet NemID, så fortvivl ikke! Det er muligt at ændre et NemID, der kun virker sammen med netbanker, til også at kunne benyttes på det offentlige hjemmesider ved at få knyttet en offentlig digital signatur til det.

Herunder beskrives, hvordan du kan gøre dette via Internettet. Hav gyldigt pas eller kørekort parat.

- Gå ind på hjemmesiden www.nemid.nu.
- Klik på linket **Brug NemID fra banken**.
- Klik på linket **Start bestilling af offentlig digital signatur til dit NemID**
- Følg instruktionerne på websiden.
- Når du er færdig med at gøre dette, kan du straks vende tilbage til en offentlig hjemmeside og få adgang til den med NemID.

Bemærk: Har du ikke et gyldigt pas eller kørekort, er du nødt til at henvende dig til Borgerservice i kommunen. Her skal du enten få dig et pas, som kan benyttes som legitimation, eller legitimere dig på anden vis. Dette kan være ved at medbringe en dåbsattest, dit sundhedskort (sygesikringsbevis) og en pensionsmeddelelse, årsopgørelse eller forskudsregistrering (de tre sidste under 3 måneder gamle). Der skal benyttes to former for legitimation.

Kapitel 4: Sådan aktiverer du NemID

Hvis du er gået til kommunens Borgerservice eller i banken og har fået NemID aktiveret med det samme, behøver du ikke læse dette afsnit. Det gør du kun, hvis du har bestilt et NemID og fået tilsendt breve fra Nets DanID. Når du 5-7 dage efter bestillingen har fået tilsendt de to breve fra Nets DanID med aktiveringskoden og nøglekortet, skal NemID'et aktiveres. Du skal aktivere det inden for 30 dage, ellers ophører aktiveringskoden med at virke.

4.1 Aktivering

Når du vil aktivere NemID, skal du bruge tre ting:

1. Dit **NemID-nummer**, som du finder i dit velkomstbrev.
2. Din **midlertidige adgangskode**, som du har modtaget i et separat brev.
3. Dit **nøglekort**, som du finder i dit velkomstbrev.

Du har 10 minutter til at gennemføre aktiveringen. Forbered dig eventuelt ved at læse hele denne vejledning og beslut dig for en adgangskode og eventuelt et bruger-id.

Som **bruger-id** kan du benytte:

- **NemID-nummer:**

Du skal bruge dit NemID-nummer, når du aktiverer NemID. Du finder dit NemID-nummer i det velkomstbrev, du har modtaget sammen med nøglekortet.

- **Cpr-nr:**

Du kan bruge dit cpr-nr. som bruger-id.

- **Selvvalgt bruger-id:**

Du kan oprette et selvvalgt bruger-id, når du aktiverer NemID.

Du vælger din **adgangskode**, når du aktiverer NemID.

Vigtigt! Husk at skrive dit valgte bruger-id og din valgte adgangskode ned på et stykke papir. Du skal bruge disse oplysninger hver gang du logger på en hjemmeside, der kræver NemID. Hvis du glemmer disse oplysninger og ikke har skrevet dem ned, kan du ikke længere benytte dit NemID!

Nøglekortet med de 148 6-cifrede tal.

Et **selvvalgt bruger-id** skal opfylde følgende krav:

- Skal være mellem 5 og 48 tegn.
- Må ikke indeholde visse specialtegn.
- Må hverken startes eller sluttes med et blanktegn.
- Må ikke kunne forveksles med et NemID-nummer eller et cpr-nr.
- Må ikke indgå i din adgangskode.

Der skelnes ikke mellem store og små bogstaver. Tilladte specialtegn er: { } ! # " \$ ' % ^ & , * () _ + - = ; : ? . og @.

Adgangskoden skal opfylde følgende krav:

- Skal være mellem 6 og 40 tegn.
- Skal indeholde både bogstaver og tal.
- Må ikke indeholde visse specialtegn.
- Må ikke indeholde det samme tegn 4 gange i træk.
- Må hverken starte eller sluttes med et blanktegn.
- Må ikke indeholde dit cpr- eller NemID-nummer.

Der skelnes ikke mellem store og små bogstaver. Tilladte specialtegn er: { } ! # " \$ ' % ^ & , * () _ + - = ; : ? . og @.